

Зазначене повною мірою стосується становлення і розвитку законодавчого процесу і законодавчої техніки у період розбудови національної державності 1917–1920 рр., коли функціонували державно–правові інститути Центральної Ради, Гетьманату П. П. Скоропадського та Директорії.

Саме цим актуальним проблемам присвячена монографія А. Ю. Іванової. Вона вийшла друком 2011 р. за проектом «Наукова книга – 2011» для молодих вчених, здійсненим Національною академією наук разом з видавництвом «Наукова думка» НАН України та є першою спробою комплексного дослідження процесу становлення та розвитку законодавчого процесу і законодавчої техніки у період Центральної Ради, Гетьманату П. П. Скоропадського та Директорії.

До беззаперечних заслуг роботи відноситься ґрунтовна історіографія та теоретико-методологічна база дослідження, що свідчать про високий науковий рівень роботи; а також широка джерельна база – численні архівні матеріали дали змогу відтворити фактичну ситуацію, що склалася в законотворчій практиці державних утворень досліджуваного періоду.

Імпонує і розгорнуте викладення поняттєво-термінологічного апарату дослідження, в якому авторка не лише наводить найуживаніше значення того чи іншого терміна, а й щодо деяких з них вдається до невеликого ретроспективного екскурсу з приводу його розуміння в правовій думці від моменту виникнення і до тепер.

Авторці, на наше переконання, вдалося обрати оптимальну архітектоніку дослідження – весь матеріал поділений за хронологічним принципом на декілька блоків, у рамках кожного з них за наявними нормативними та іншими архівними матеріалами відтворюються основні елементи законодавчого процесу та законодавчої техніки в той чи інший період. Численні додатки у вигляді схем значно полегшують сприйняття значного масиву матеріалу та слугують окрасою роботи.

Заслугує на увагу широке застосування в роботі порівняльного методу. Послідовне співставлення існуючого нормативного матеріалу, найбільш значущих законопроектів у певних сферах правового регулювання, прийнятих у різний час різними владними режимами, дало змогу виявити певні тенденції та закономірності становлення та розвитку законодавчого процесу та законодавчої техніки, притаманні як кожному з досліджуваних державних утворень, так і періоду української революції загалом.

Рецензована монографія не позбавлена й деяких стилістичних та інших погрішностей, а окремі міркування авторки потребують додаткової аргументації. Спірним є й накладення сучасної термінології, зокрема етапів законодавчого процесу, на певний історико-правовий контекст. Також доцільним видається більш чітке розмежування нормативного матеріалу і законопроектів, а також необхідність глибшого вивчення правової думки досліджуваного періоду з певних ключових для законодавчого процесу та законодавчої техніки питань. Реалізація вказаних пропозицій відкрила б, на наш погляд, додаткові можливості для розуміння як сутності досліджуваних процесів, так і перспектив їх розвитку.

Утім, слід зазначити, що праця А. Ю. Іванової виконана на високому теоретико-методологічному рівні й заслуговує на позитивну оцінку. Матеріали монографії можуть бути використані як в розробці новітніх законодавчих концепцій, так і в навчальному процесі. Інтерес, який робота без сумніву, викличе серед фахівців, може дати поштовх до подальших досліджень цієї проблематики.

О. О. ПОКРЕЩУК

Олександр Олексійович Покрещук, доктор юридичних наук, професор, ректор Українського державного університету фінансів і міжнародної торгівлі

КОРИСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ У СФЕРІ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ*

Європейський вектор України був і залишається найпріоритетнішим протягом останніх десятиліть. Підтвердженням цього є призначений на 19 грудня 2011 р. Саміт Україна – Європейський Союз, де мають вирішуватися подальші засади співробітництва Україна – ЄС.

Тісна співпраця України з Європейський Союзом вимагає все більшої адаптації українського законодавства до європейських стандартів, вироблення шляхів для безболісної гармонізації українських правових актів з правовими актами Європейського Союзу, необхідності дослідження досвіду ЄС в різних сферах, зокрема, у сфері зовнішніх зносин, що дає змогу більш зважено втілювати у життя ті чи інші новели українського зовнішньополітичного спрямування.

Робота Олени Олексіївни Гріненко «Міжнародно-правове регулювання зовнішніх зносин Європейського Союзу» торкається доволі цікавого аспекту, пов'язаного з діяльністю Європейського Союзу – його міжна-

© О. О. Покрещук, 2011

* Рецензія на кн.: Гріненко О. О. Міжнародно-правове регулювання зовнішніх зносин Європейського Союзу. Монографія. – К.: Фенікс, 2011. – 448 с.

родну правосуб'єктність та різні форми її реалізації. Автор послідовно розглядає правову природу ЄС, організацію його міжнародних відносин, дипломатичні привілеї та імунітети, відносини ЄС з різними групами держав.

У своєму дослідженні автор спирався не лише на досягнення української доктрини, а й використовував численні роботи англійською, французькою та німецькою мовами. Це надає роботі сучасний характер, дозволяє читачеві формулювати свою думку стосовно актуальних проблем розвитку права ЄС.

Переходячи до аналізу роботи, слід відмітити глибину та обґрунтованість висновків. У роботі немає однієї побічності: автор визначає існуючі позиції, розглядає їх переваги та недоліки і тільки потім формулює свій висновок.

У першій главі ЄС розглядається як особливе державоподібне утворення, з чим, скоріш за все, можна погодитися. Право ЄС визначається як самостійна правова система, що включає норми м'якого права. Привертає увагу безпосередньо аналіз зовнішніх зносин ЄС – можливо, відповідний досвід міг би бути використаний для укріплення міжнародної правосуб'єктності організацій, що діють на пострадянському просторі: СНД, Митного Союзу, ГУАМ. Автор також розглядає громадянство ЄС та інститут дипломатичного захисту, що надається органами ЄС.

У другій главі автор аналізує інституційні засади зовнішнього представництва ЄС: повноваження постійних органів, статус представництв і спеціальних місій ЄС. Даний матеріал переконливо підтверджує висновок автора про державоподібність ЄС, а також має важливе практичне значення для політичних інститутів та дипломатичних служб країн, які не є членами Європейського Союзу, – дозволяючи будувати контакти з ЄС з урахуванням розподілу компетенції та повноважень між органами останнього.

У третій главі формулюється висновок про схожість привілеїв та імунітетів ЄС та міжнародних організацій. Автор будує класифікацію привілеїв та імунітетів, детально розглядаючи та підтверджуючи кожен їх групу багатим емпіричним матеріалом.

У четвертій главі автор пропонує аналіз відносин ЄС з державами: що розвиваються, сусідніми, асоційованими та іншими. Це доволі новий матеріал для вітчизняної науки, практика Європейського Союзу в цьому відношенні виглядає грамотною та продуманою. Тут також є що використовувати для розвитку внутрішньодержавної дипломатії країн пострадянського простору.

У п'ятій главі даний аналіз продовжено. Завершує роботу параграф, присвячений відносинам України та ЄС. Дані відносини здійснюються в різних сферах та на різних рівнях. Майбутнє покаже більш чітко їх перспективу, але вже зараз зрозуміло, що як самі взаємовідносини, так і їхній подальший розвиток дуже важливі як для України, так і для Європейського Союзу.

На завершення ще раз варто підкреслити важливість та унікальність роботи Олени Олексіївни Гріненко. Робота заслуговує на те, щоб стати базою для докторської дисертації.